

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет економічний
“12” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ**

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність: 051 «Економіка»
Освітня програма: «Економіка підприємства»
Факультет: економічний
Розробник: к.е.н., доцент Томашевська О.А.

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

Ключовим фактором формування ефективності функціонування будь-якої господарської одиниці є рівень і структура витрат, а ризик, пов'язаний з ними – найпоширеніший в економічній діяльності, так як обумовлений, у першу чергу, невизначеністю зовнішнього середовища підприємства. Окрім об'єктивної, пов'язаної з наявністю факторів, існування яких не залежить від дій підприємця, існує й суб'єктивна сторона ризику, зумовлена його реалізацією через підприємця – саме він оцінює ситуацію, що склалася, розробляє варіанти можливих рішень, оцінює імовірність їх реалізації, здійснює вибір із множини альтернатив. Відповідно виникає необхідність формування у фахівців економічного профілю вмінь і навичок формування дієвого механізму управління витратами, направленою на їх оптимізацію й зниження рівня ризику перевитрат.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»	
Спеціальність	051 «Економіка»	
Освітня програма	«Економіка підприємства»	
Освітній ступінь	Бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)		
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	3	2
Семестр	6	8
Лекційні заняття	30 год.	2 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	90 год.	148 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є оволодіння знаннями щодо закономірностей формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня та обґрунтування оптимальних господарських рішень.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач. СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів. СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач

ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати

ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усь-ого	у тому числі					усь-ого	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Модуль 1. <i>Теоретичні основи управління витратами</i>														
Тема 1. Концептуальні засади управління витратами у підприємницьких структурах	1	4	2	2				0,5	0,5					
Тема 2. Формування витрат у виробничих структурах	2	4	2	2				0,5	0,5					
Тема 3. Теорія та практика оцінки рівня витрат та їх структури	3	4	2	2										
Тема 4. Обґрунтування планових і прогнозних витрат	4,5	8	4	4										
Разом за модулем 1	64		10	10			44	61	1				60	
Модуль 2. <i>Функціонально-методичні аспекти управління витратами</i>														
Тема 5. Методи управління витратами	6,7	18	4	4					0,5					
Тема 6. Система «Витрати-випуск-прибуток» як інструмент підвищення результативності господарської діяльності	8,9	14	4	4					0,5					
Тема 7. Оптимізація операційних витрат виробничої діяльності	10,11	14	4	4										
Тема 8. Мінімізація запасів та їх поповнення	12,13	18	4	4										
Тема 9. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів	14	12	2	2										
Тема 10. Удосконалення системи формування витрат та контролю за їх використанням	15	10	2	2										
Разом за модулем 2	86		20	20			46	89	1				88	
Усього годин	150		30	30			90	150	2				148	

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Концептуальні засади управління витратами у підприємницьких структурах	2
2	Формування витрат у виробничих структурах	2
3	Теорія та практика оцінки рівня витрат та їх структури	2
4	Обґрунтування планових і прогнозних витрат	4
5	Методи управління витратами	4
6	Система «Витрати-випуск-прибуток» як інструмент підвищення результативності господарської діяльності	4
7	Оптимізація операційних витрат виробничої діяльності	4
8	Мінімізація запасів та їх поповнення	4
9	Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів	2
10	Удосконалення системи формування витрат та контролю за їх використанням	2

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Концептуальні засади управління витратами у підприємницьких структурах	2
2	Формування витрат у виробничих структурах	2
3	Теорія та практика оцінки рівня витрат та їх структури	2
4	Обґрунтування планових і прогнозних витрат	4
5	Методи управління витратами	4
6	Система «Витрати-випуск-прибуток» як інструмент підвищення результативності господарської діяльності	4
7	Оптимізація операційних витрат виробничої діяльності	4
8	Мінімізація запасів та їх поповнення	4
9	Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів	2
10	Удосконалення системи формування витрат та контролю за їх використанням	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні основи управління витратами	44
2	Функціонально-методичні аспекти управління витратами	46

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних, розрахункових робіт.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебатів;
- метод командної роботи, мозкового штурму
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. <i>Теоретичні основи управління витратами</i>		
Практична робота 1. Концептуальні засади управління витратами у підприємницьких структурах	ПРН 8, 12, 18. Набуття знань щодо сутності та значення системи управління витратами. Оволодіння методикою планування витрат; розрахунку рівня допустимих витрат; визначення реальних (дійсних) витрат за стадіями життєвого циклу виробу; прогнозування собівартості продукції на етапах її розробки та освоєння виробництва.	10
Практична робота 2. Формування витрат у виробничих структурах		10

Практична робота 3. Теорія та практика оцінки рівня витрат та їх структури		10
Практична робота 4,5. Обґрунтування планових і прогнозних витрат		10
Самостійна робота 1.		30
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Функціонально-методичні аспекти управління витратами		
Практичні роботи 6, 7. Методи управління витратами	ПРН 8, 12, 13, 18. Набуття знань щодо сутності аналізу системи «витрати-випуск-прибуток» (CVP); розуміння зв'язку витрат, обсягу виробництва та прибутку. Розуміння графічної інтерпретації моделі лінійних співвідношень CVP-аналізу. Оволодіння методами оптимізації запасів і матеріальних потоків; алгоритмом аналізу впливу методів оцінювання запасів під час їх вибуття на витрати підприємства. Набуття навичок обґрунтування залежності витрат на постачання і зберігання товарних запасів від величини та інтервалів поставки тощо.	8
Практичні роботи 7, 8. Система «Витрати-випуск-прибуток» як інструмент підвищення результативності господарської діяльності		8
Практичні роботи 9, 10. Оптимізація операційних витрат виробничої діяльності		8
Практичні роботи 11, 12. Мінімізація запасів та їх поповнення		8
Практичні роботи 13, 14. Контроль витрат і стимулювання економії ресурсів		8
Практична робота 15. Удосконалення системи формування витрат та контролю за їх використанням		8
Самостійна робота 1.		22
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	(M1 + M2)/2*0,7 ≤ 70	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) ≤ 100	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4457>)
2. Томашевська О.А. Управління витратами. Методичні вказівки до вивчення дисципліни та виконання індивідуальних розрахункових завдань студентами ОС «Бакалавр» спеціальності 051 «Економіка». Київ: ЦП «Компринт». 2024. 35 с.
3. Томашевська О.А., Нікітченко С.О. Методичні вказівки до вивчення дисципліни студентами ОС «Бакалавр» спеціальностей 076 «Підприємництво та торгівля» та 051 «Економіка» (перевидання). Київ: НУБіП України. 2025. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4457>

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
2. Данилко В.К., Кушніренко О.М. Управління витратами навч. посібник. Київ.: Каравела, 2023. 216 с.
3. Даньків. Й.Я., Шулла Р.С. Аналітичні можливості розвинутого директкостингу при прийнятті стратегічних управлінських рішень по виробничій програмі підприємства. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/2308/1/4.pdf>
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Директ-костинг чи повна виробнича собівартість? URL: <https://finconsult.com.ua/direkt-kosting-ili-polnaya-proizvodstvennaya-sebestoimost/>

6. Економічна сутність, значення і завдання управління витратами. *Ефективна економіка*. 2024. № 1. URL: https://www.researchgate.net/publication/377713723_EKONOMICNA_SUTNIST_Z_NACENNA_I_ZAVDANNA_UPRAVLINNA_VITRATAMI
7. Затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств. Наказ Міністерства аграрної політики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01#Text>
8. Іванюта П.В., Лугівська О.П. Управління ресурсами та витратами: навч. посібник. Київ.: Центр учбової літератури, 2023. 320 с.
9. Ляшенко, Г., Овсяннікова, В. (2022). Витрати підприємства та управління ними. *Економіка та суспільство*, (45). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-27>
10. Мірзоева, Т., & Томашевська, О. (2024). Управління витратами підприємства в системі мінімізації ризиків господарської діяльності. *Економіка та суспільство*, (65). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-69>
11. Назаренко Т.П., Франчук І.Б., Вітер С.А. Методичні аспекти обліку та управління витратами на виробництво продукції. *Економіка та держава*. 2021. № 7. С. 83–89.
12. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo.htm>
13. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
15. Про акціонерні товариства: Закон України № 514-VI від 17.09. 2008 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
16. Про господарські товариства: Закон України № 1576-XII від 19.09. 1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
17. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» Наказ міністерства фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
18. Сутність, історія виникнення та розвитку системи калькулювання собівартості «Директ костинг». URL: https://studbooks.net/1483663/buhgalterskiy_uchet_i_audit/suschnost_istoriya_vozniknoveniya_razvitiya_sistemy_kalkulirovaniya_sebestoimosti_direkt_kosting
19. Томашевська О.А. Особливості системи обліку витрат «Direct-costing». *Управління розвитком соціально-економічних систем: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків: Державний біотехнологічний університет, 11-12 травня 2022 р.*

20. Effective Tips to Manage Project Cost Risks. 2022. URL: <https://clickup.com/blog/project-cost-risk/>
21. Cost Management VS Cost Control. URL: <https://cleopatraenterprise.com/cost-management-vs-cost-control/>
22. Pulse of the Profession 2021 Beyond Agility. 2021. URL: https://www.pmi.org/-/media/pmi/documents/public/pdf/learning/thought-leadership/pulse/pmi_pulse_2021.pdf